

Liikenneturvallisuusstrategian tie- ja rautatieliikenteen työryhmän kokous 13.01 klo 13-16, Teams

Päihteiden käyttö tieliikenteessä

Osallistujat:

Immonen Elina (puheenjohtaja)	Liikenne- ja viestintäministeriö
Asikainen Eeva (sihteeri)	Liikenne- ja viestintäministeriö
Kolinen Laura (sihteeri)	Liikenne- ja viestintäministeriö
Rekola Maija (sihteeri)	Liikenne- ja viestintäministeriö
Aarnikko Heljä	Tampereen kaupunki
Airaksinen Noora	Sitowise
Herrala Ari	Suomen kuljetus ja logistiikka ry
Ihalainen Heikki	Poliisihallitus
Jussila Kati	Valtiovarainministeriö
Kallio Heikki	Poliisihallitus
Karhula Mervi	Liikenne- ja viestintäministeriö
Kiiski Kimmo	Liikenne- ja viestintäministeriö
Klang Jaakko	Varsinais-Suomen ELY-keskus
Kotovirta Elina	Sosiaali- ja terveysministeriö
Kukkonen Marena	MIELI Suomen mielenterveys ry
Lepistö Jari	Sisäministeriö
Lillsunde Pirjo	Sosiaali- ja terveysministeriö
Matikkala Jussi	Oikeusministeriö
Markkula Jaana	Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Merin Marcus	Liikenne- ja viestintäministeriö
Mäkelä Kaisa	Ympäristöministeriö
Niemimuukko Heidi	Väylävirasto
Ojala Katja	Tier
Pajunen Jari	Sisäministeriö
Pasanen Harri	Auto- ja kuljetusalan työntekijäliitto ry
Parkkari Inkeri	Liikenne- ja viestintävirasto
Parkkari Kalle	Onnettomuustietoinstituutti
Pulliainen Juuso	Dignita Systems Suomi Oy
Rajamäki Riikka	Liikenne- ja viestintävirasto
Räinä Saija	Oulun kaupunki
Saari Risto	Liikenne- ja viestintäministeriö
Saksanen Riitta	Invalidiliitto ry
Sillanpää Marko	Liikenne- ja viestintävirasto
Soininen Minna	Paikallisliikenneliitto ry
Starck Mari	Liikenne- ja viestintäministeriö
Suutarinen Niina	Valtiovarainministeriö
Tarasti Markus	Ympäristöministeriö
Taskinen Vellu	Pyöräliitto
Thompson Liisa-Maija	Suomen tieyhdistys
Tolvanen Jukka	Autoliitto
Valtonen Juha	Liikenneturva
Varjonen Jyrki	Suomen Liikennelääketieteen yhdistys

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	www.lvm.fi
	Eteläesplanadi 16	PL 31	029516001	etunimi.sukunimi@lvm.fi
	Helsinki	00023 Valtioneuvosto		kirjaamo@lvm.fi

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Elina Immonen toivotti kaikki tervetulleeksi kokoukseen. Hän kertoi, että kokouksessa on tarkoitus keskustella päihteiden käytöstä tieliikenteessä erilaisten alustusten pohjalta.

2. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma / Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen edustaja Jaana Markkula esitteli Päihde- ja riippuvuustartegiaa sekä ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelmaa. Esityksessään hän keskittyi erityisesti alkoholiin ja huumeisiin, sillä ne linkittyvät myös liikenneturvallisuuteen.

Markkula käytti esityksensä tukena monia tilastoja. Tilastojen mukaan päihtyneenä tapaturmiin ja väkivaltaan kuolleiden osuus on pienentynyt 2000-luvun alusta 2010-luvun loppuun noin kolmanneksesta vajaaseen neljännekseen. Myös nuorten alkoholinkäyttö on laskenut viime vuosina, mutta edelleen alaikäiset käyttävät alkoholia. Huumeiden käyttö sen sijaan nuorten keskuudessa on yleistynyt, vaikkakin alkoholi en edelleen ”pääpäihde”.

Huumeista kannabis on nuorten keskuudessa eniten käytetty. Nuorten säännöllinen huumeiden käyttö on kuitenkin harvinaista. On syytä muistaa, että päihteiden käyttöä ajatellen, nuoret eivät yksi homogeeninen ryhmä.

Seuraavaksi Markkula kertoi sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemasta Päihde- ja riippuvuustrategiasta. Ohjelmaa täydentää mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma. Strategia on laaja kokonaisuus ja leikkaa monia eri hallinnonaloja. Yhtenä tavoitteena onkin asinatuntijuuden ja tiedonkulun vahvistaminen sekä yhteistyön vahvistaminen valtioneuvoston tasolla. Markkula kertoi, että Liikenneturvallisuusstrategian osalta on myös kokoustettu ja pohdittu yhteistyössä sellaisia kirjauksia molempiin strategioihin, että ne tukisivat toisiaan. Esimerkiksi liikennetapaturmien tilastointiin tulisi saada päihde-ehtoisuus paremmin näkyväksi. Toinen tehokas keino puuttua myös liikennetapaturmiin on tehokas varhainen tuki ja tunnistaminen. Varhaisen tuen menetelmiä tulisi edistää myös nuorten rattijuppumusten ehkäisemiseksi sekä tarjota tukea kiinni jääneille (tie selväksi malli).

Puheenjohtaja kiitti esityksestä ja alustuksesta käytiin keskustelua.

Kekustelussa nousi esiin trendi alkoholin käytön laskemisesta nuorten keskuudessa ja toisaalta huumeiden yleistyminen. Markkula vahvisti, että sekä kansallisessa että kansainvälisessä seurannassa on nähtävissä pidemmän aikavälin trendi nuorten alkoholin käytön vähenemisessä. Ei kuitenkaan ole suoraan havaittavissa nuorten keskuudessa siirtymää alkoholista huumeisiin. Ne jotka käyttävät alkoholia käyttävät myös muita päihteitä.

3. Tieliikenteen promillerajat / Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriöstä Kimmo Kiiski kertoi tieliikenteen promillerajoista. Esitys keskittyi nimenomaan alkoholin promillerajoihin. Kiiski kertoi esityksessään promillerajojen kansainvälisoikeudellisesta pohjasta sekä kansallisesta sääntelystä. Suomen promilleraja on 0,5, mikä on käytössä lisäksi etelä-Euroopassa. Ruotsissa, Norjassa ja Virossa promilleraja on 0,2. Ajokieltojen kesto vaihtelee EU-valtioiden välillä.

Promillerajakeskustelu liittyy olennaisesti rikosoikeudelliseen rangaistukseen ja näistä käydään aika ajoin vilkasta keskustelua. Liikenneturvallisuuspolitiikan tavoitteena on laskea rattijuopumuksen promillerajaa. Promillerajaa ei ole Suomessa laskettu, mutta nykyisen tieliikennelain sääntely mahdollistaa ajon keskeyttämisen päihtymyksen vuoksi (tieliikennelaki 183

§). Poliisi voi keskeyttää päihtyneen henkilön ajon, vaikka 0,5 promillen raja ei ylittyisi. Kyse on hallinnollisesta valtuudesta.

Promillerajojen laskemisen suhteen on sekä puolesta että vastaan näkemyksiä. Tuoreessa skotlantilaisessa tutkimuksessa arvioitiin promillerajan alentamista 0,8 promillesta 0,5 promilleen. Tutkimuksen lopputulos oli se, että turvallisuusvaikutuksia ei voitu merkittävästi havaita promillerajaa laskemalla.

Kiisken puheenvuoron jälkeen kuultiin oikeusministeriön edustajan Jussi Matikkalan kommenttipuheenvuoro. Matikkala totesi, että rattijuopumussäännöt ovat rangaistavana vain tahallisina tekoina. Hän kertoi, että oikeusministeriössä ei ole vireillä hanketta, joka koskisi pormillerajoja tai liikenne rikoksia. Oikeusministeriö teetti selvityksen promillerajoista, jota käsiteltiin lakivaliokunassa vuonna 2020. Valiokunta piti selvitystä monipuolisena. Selvityksessä kiinnitettiin huomiota siihen, että huumausaineiden käyttö ajaessa on lisääntynyt.

Matikkala totesi myös, että liikenne rikokset ja niiden sanktiointijärjestelmä on mielenkiintoinen. Monessa suhteessa liikenne rikokset tai rikkomukset ovat massarikollisuutta, tästä esimerkkinä ylinopeuden ajaminen. Kun sakkomenettelyä uudistettiin säädettiin laki rikesakko rikkomuksista, jolloin rikesakkorikkomukset vietiin asetustasolta lakiin itsenäiseksi rangaistukseksi. Uuden eli nykyisen tieliikennelain myötä rikesakko lain rikkomukset siirrettiin tieliikenneläin, jossa sanktiona on liikennevirhemaksu. Matikkalan mukaan näyttää siltä, että hallinnolliset sanktiomaksut lisääntyvät kovasti.

Promillekeskusteluissa oikeusministeriön kanta on se, että nykyiset rajat vaikuttavat hyviltä. Jos promillerajoja haluttaisiin Suomessa laskea, edellyttäisi se selvää selvitystä siitä, että rajojen laskemisella olisi olennainen liikenneturvallisuusvaikutus. Lisäksi promillerajan laskemista tulisi arvioida kriminalisointi periaatteiden mukaan. Rikoksen rangaistavuuden ankaroittaminen edellyttää painavaa yhteiskunnallista tarvetta ja se on aina viimesijainen keino.

Puheenjohtaja kiitti Matikkalaa kommenttipuheenvuorosta, jonka jälkeen siitä sekä Kiisken esityksestä käytiin keskustelua.

Keskusteluissa nousi esiin se, että joka viidennessä liikennekuolemiin johtaneista onnettomuuksista on kyse rattijuopumustapauksesta. Todettiin myös, että vakavien onnettomuuksien taustalla on usein monia syitä, kuten päihtyneet ja ylinopeus tai esimerkiksi lääkkeet ja päihtyneet. Rattijuopumusten valvonta on haastavaa. Suomessa puhallutetaan kuitenkin suhteessa Euroopassa eniten autoilijoita. Lähtökohtaisesti kuljettaja puhallutetaan aina, kun auto pysäytetään.

Lisäksi keskusteltiin tieliikennelain uudesta ajon keskeyttämissäännöksestä ja siitä, miten poliisi on sitä käytännössä soveltanut. Poliisihallituksen edustaja Heikki Ihalainen täsmensi vielä, että tässä säännöksessä ei ole kyse sanktiosta. Ohjeistuksen mukaan, poliisi voi harkintansa mukaan yksittäistapauksessa todeta, että päihtymys vaikuttaa kuljettajan ajoon siten, että ajo tulisi keskeyttää tietyksi ajaksi. Toiveena on, että uusi säännös ennaltaehkäisisi päihtyneenä ajamista. Toistaiseksi säännöstä ei ole sovellettu kovin montaa kertaa käytännössä. Epävirallisten tietojen mukaan vuonna 2020 välillä kesä-joulukuu tapauksia oli 5.

Keskusteluissa nousi esiin lisäksi moottorittomat ajoneuvot ja alkoholin vaikutuksen alaisena ajaminen. Sekä sähköpotkulaudoilla että polkupyörillä sattuu onnettomuuksia, joissa alkoholi on osallisena. Liikenneturvan kyselyn mukaan humalassa pyöräilyyn suhtaudutaan Suomessa sallivasti. Pohdittiin, tulisiko polkupyöriin ja sähköpotkulautoihin kohdistaa promillerajaa, vaikkakin valvonta ja kiinnijäämisen riski aiheuttaisivat haasteita. Tankoituopumus on tällä hetkellä rangaistava vain, jos päihtyneenä ajamisesta voi aiheutua vaaraa toiselle.. Lisäksi keskusteltiin siitä, tulisiko esimerkiksi sähköpotkulautojen yöaikainen käyttö kieltää.

Puheenjohtaja kiitti jälleen hyvästä keskustelusta.

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

4. Huumausaineiden käyttö tieliikenteessä / Poliisihallitus

Heikki Ihalainen Poliisihallituksesta piti esityksen huumausaineiden käytöstä tieliikenteessä. Esityksessä kerrottiin muun muassa liikenteen huumevalvontavälineistä sekä onnettomuustilastoista. Tilastojen mukaan huumerattitapausten määrä on kasvanut tasaisesti ja 1,4-kertaistunut vuodesta 2014 vuoteen 2020. Amfetamiini on liikenteessä yleisimmin todettu huumausaine. Esityksessä tuotiin esiin myös se, että lääkkeet ja niiden väärinkäyttö ovat keskeinen osa huumeongelmaa.

Yksi selitys sille, että huumerattijuopumusten määrä on lisääntyä on se, että poliisin kyvyt tunnistaa huumeiden vaikutuksen alainen ihminen pysäytystilanteessa on parantunut.

Esityksen jälkeen aiheesta käytiin keskusteluja. Tilastojen mukaan voidaan havaita, että nuoret ovat yhä enemmän osallisina huumerattitapauksissa, kun taas vanhemmat kuljettajat enemmän osallisina rattijuopumuksissa.

5. Ajokiellot ja alkolukko / Liikenne- ja viestintävirasto

Liikenne- ja viestintävirastosta Marko Sillanpää kertoi ajokielloista ja alkolukoista. Esityksessä todettiin, että alkolukko on yleinen ajoneuvojen turvavaruste, eikä vain rattijuopumukseen syyllistyneille tarkoitettu. Se on kuitenkin tehokas tekninen väline rattijuopumusten ehkäisyssä. Alkolukon vaikuttavuutta on tutkittu muun muassa vuonna 2013. Tutkimusten mukaan suurin osa kuljettajista koki alkolukon vaikuttaneen vähentävästi heidän alkoholinkäyttöään ja estäneen uuden rattijuopumuksen. Alkolukkoon liittyvistä haasteista nostettiin esiin valvonnan haasteet sekä huumerattien lisääntyminen. Lisäksi Suomessa rattijuopumuksista tuomitut ajokiellot ovat suhteellisen lyhyitä. Pidemmät ajokiellot voisivat kannustaa alkolukkojen käyttöön.

Esityksen jälkeen aiheesta käytiin keskustelua. Linja-autopuolella autojen hankinnan kilpailutuksen ehtojen mukaan linja-autoissa on oltava alkolukko. Keskustelussa nousi esiin se, että esimerkiksi Ruotsissa on satamissa käytössä alkopuomit.. Keskusteluissa todettiin, että ammattikuljettajien parissa tavataan todella vähän huumerattijuopumustapauksia. Loppuun todettiin, että ajokiellon pituus on muihin maihin verrattuna Suomessa melko lyhyt. Lisäksi pohdittiin sitä, että alkolukkolain sääntely ei kata tasa-arvoisesti erilaisia kuljetuspalveluita.

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kaikkia esityksen pitäjiä mielenkiintoisista esityksistä sekä kaikkia kokouksen osallistujia aktiivisesta keskustelusta. Seuravaa tie- ja rautatieliikenteen työryhmän kokous pidetään 2.2 klo 13-16.